.. തൃതീയ സർഗഃ ..

നിഹതേ വാലിനി രണേ രാമേണ പരമാത്മനാ .
ദുദ്രുവുർവാനരാഃ സർവേ കിഷ്കിന്ധാം ഭയവിഹ്വലാഃ .. 1..

താരാമൂചുർമഹാഭാഗേ ഹതോ വാലീ രണാജിരേ .
അംഗദം പരിരക്ഷാദ്യ മന്ത്രിണഃ പരിനോദയ .. 2..

ചതുർദ്വാരകപാടാദീൻ ബദ്ധ്വാ രക്ഷാമഹേ പുരീം .
വാനരാണാം തു രാജാനമംഗദം കുരു ഭാമിനി .. 3..

നിഹതം വാലിനം ശ്രുത്വാ താരാ ശോകവിമൂർഛിതാ .
അതാഡയത്സ്വപാണിഭ്യാം ശിരോ വക്ഷശ്ച ഭൂരിശഃ .. 4..

കിമംഗദേന രാജ്യേന നഗരേണ ധനേന വാ .
ഇദാനീമേവ നിധനം യാസ്യാമി പതിനാ സഹ .. 5..

ഇത്യുക്ത്വാ ത്വരിതാ തത്ര രുദതീ മുക്തമൂർധജാ .
യയൗ താരാഽതിശോകാർതാ യത്ര ഭർതൃകലേവരം .. 6..

പതിതം വാലിനം ദൃഷ്ട്വാ രക്തൈഃ പാംസുഭിരാവൃതം .
രുദതീ നാഥനാഥേതി പതിതാ തസ്യ പാദയോഃ .. 7..

കരുണം വിലപന്തീ സാ ദദർശ രഘുനന്ദനം .
രാമ മാം ജഹി ബാണേന യേന വാലീ ഹതസ്ത്വയാ .. 8..

ഗച്ഛാമി പതിസാലോക്യം പതിർമാമഭികാങ്ക്ഷതേ .
സ്വർഗേഽപി ന സുഖം തസ്യ മാം വിനാ രഘുനന്ദന .. 9..

പത്നീവിയോഗജം ദുഃഖമനുഭൂതം ത്വയാനഘ .
വാലിനേ മാം പ്രയച്ഛാശു പത്നീദാനഫലം ഭവേത് .. 10..

സുഗ്രീവ ത്വം സുഖം രാജ്യം ദാപിതം വാലിഘാതിനാ .
രാമേണ രുമയാ സാർധം ഭുങ്ക്ഷ്വ സാപത്നവർജിതം .. 11..

ഇത്യേവം വിലപന്തീം താം താരാം രാമോ മഹാമനാഃ .
സാന്ത്വയാമാസ ദയയാ തത്ത്വജ്ഞാനോപദേശതഃ .. 12..

കിം ഭീരു ശോചസി വ്യർഥം ശോകസ്യാവിഷയം പതിം .
പതിസ്തവായം ദേഹോ വാ ജീവോ വാ വദ തത്ത്വതഃ .. 13..

പഞ്ചാത്മകോ ജഡോ ദേഹസ്ത്വങ്മാംസരുധിരാസ്ഥിമാൻ .
കാലകർമഗുണോത്പന്നഃ സോഽപ്യാസ്തേഽദ്യാപി തേ പുരഃ .. 14..

മന്യസേ ജീവമാത്മാനം ജീവസ്തർഹി നിരാമയഃ .
ന ജായതേ ന മ്രിയതേ ന തിഷ്ഠതി ന ഗച്ഛതി .. 15..

ന സ്ത്രീ പുമാന്വാ ഷണ്ഢോ വാ ജീവഃ സർവഗതോഽവ്യയഃ .
ഏക ഏവാദ്വിതീയോഽയമാകാശവദലേപകഃ .
നിത്യോ ജ്ഞാനമയഃ ശുദ്ധഃ സ കഥം ശോകമർഹതി .. 16..

താരോവാച
ദേഹോഽചിത്കാഷ്ഠവദ്രാമ ജീവോ നിത്യശ്ചിദാത്മകഃ .
സുഖദുഃഖാദിസംബന്ധഃ കസ്യ സ്യാദ്രാമ മേ വദ .. 17..

ശ്രീരാമ ഉവാച .
അഹങ്കാരാദിസംബന്ധോ യാവദ്ദേഹേന്ദ്രിയൈഃ സഹ .
സംസാരസ്താവദേവ സ്യാദാത്മനസ്ത്വവിവേകിനഃ .. 18..

മിഥ്യാരോപിതസംസാരോ ന സ്വയം വിനിവർതതേ .
വിഷയാൻ ധ്യായമാനസ്യ സ്വപ്നേ മിഥ്യാഗമോ യഥാ .. 19..

അനാദ്യവിദ്യാസംബന്ധാത്തത്കാര്യാഹങ്കൃതേസ്തഥാ .
സംസാരോഽപാർഥകോഽപി സ്യാദ്രാഗദ്വേഷാദിസങ്കുലഃ .. 20..

മന ഏവ ഹി സംസാരോ ബന്ധശ്ചൈവ മനഃ ശുഭേ .
ആത്മാ മനഃസമാനത്വമേത്യ തദ്ഗതബന്ധഭാക് .. 21..

യഥാ വിശുദ്ധഃ സ്ഫടികോഽലക്തകാദിസമീപഗഃ .
തത്തദ്വർണയുഗാഭാതി വസ്തുതോ നാസ്തി രഞ്ജനം .. 22..

ബുദ്ധീന്ദ്രിയാദിസാമീപ്യാദാത്മനഃ സംസൃതിർബലാത് .
ആത്മാ സ്വലിംഗം തു മനഃ പരിഗൃഹ്യ തദുദ്ഭവാൻ .. 23..

കാമാൻ ജുഷൻ ഗുണൈർബദ്ധഃ സംസാരേ വർതതേഽവശഃ .
ആദൗ മനോഗുണാൻ സൃഷ്ട്വാ തതഃ കർമാണ്യനേകധാ .. 24..

ശുക്ലലോഹിതകൃഷ്ണാനി ഗതയസ്തത്സമാനതഃ .
ഏവം കർമവശാജ്ജീവോ ഭ്രമത്യാഭൂതസമ്പ്ലവം .. 25..

സർവോപസംഹൃതൗ ജീവോ വാസനാഭിഃ സ്വകർമഭിഃ .
അനാദ്യവിദ്യാവശഗസ്തിഷ്ഠത്യഭിനിവേശതഃ .. 26..

സൃഷ്ടികാലേ പുനഃ പൂർവവാസനാമാനസൈഃ സഹ .
ജായതേ പുനരപ്യേവം ഘടീയന്ത്രമിവാവശഃ .. 27..

യദാ പുണ്യവിശേഷേണ ലഭതേ സംഗതിം സതാം .
മദ്ഭക്താനാം സുശാന്താനാം തദാ മദ്വിഷയാ മതിഃ .. 28..

മത്കഥാശ്രവണേ ശ്രദ്ധാ ദുർലഭാ ജായതേ തതഃ .
തതഃ സ്വരൂപവിജ്ഞാനമനായാസേന ജായതേ .. 29..

തദാചാര്യപ്രസാദേന വാക്യാർഥജ്ഞാനതഃ ക്ഷണാത് .
ദേഹേന്ദ്രിയമനഃപ്രാണാഹങ്കൃതിഭ്യഃ പൃഥക് സ്ഥിതം .. 30..

സ്വാത്മാനുഭവതഃ സത്യമാനന്ദാത്മാനമദ്വയം .
ജ്ഞാത്വാ സദ്യോ ഭവേന്മുക്തഃ സത്യമേവ മയോദിതം .. 31..

ഏവം മയോദിതം സമ്യഗാലോചയതി യോഽനിശം .
തസ്യ സംസാരദുഃഖാനി ന സ്പൃശന്തി കദാചന .. 32..

ത്വമപ്യേതന്മയാ പ്രോക്തമാലോചയ വിശുദ്ധധീഃ .
ന സ്പൃശ്യസേ ദുഃഖജാലൈഃ കർമബന്ധാദ്വിമോക്ഷ്യസേ .. 33..

പൂർവജന്മനി തേ സുഭ്രു കൃതാ മദ്ഭക്തിരുത്തമാ .
അതസ്തവ വിമോക്ഷായ രൂപം മേ ദർശിതം ശുഭേ .. 34..

ധ്യാത്വാ മദ്രൂപമനിശമാലോചയ മയോദിതം .
പ്രവാഹപതിതം കാര്യം കുർവന്ത്യപി ന ലിപ്യസേ .. 35..

ശ്രീരാമേണോദിതം സർവം ശ്രുത്വാ താരാതിവിസ്മിതാ .
ദേഹാഭിമാനജം ശോകം ത്യക്ത്വാ നത്വാ രഘൂത്തമം .. 36..

ആത്മാനുഭവസന്തുഷ്ടാ ജീവന്മുക്താ ബഭൂവ ഹ .
ക്ഷണസംഗമമാത്രേണ രാമേണ പരമാത്മനാ .. 37..

അനാദിബന്ധം നിർധൂയ മുക്താ സാപി വികല്മഷാ .
സുഗ്രീവോഽപി ച തച്ഛ്രുത്വാ രാമവക്ത്രാത്സമീരിതം .. 38..

ജഹാവജ്ഞാനമഖിലം സ്വസ്ഥചിത്തോഽഭവത്തദാ .
തതഃ സുഗ്രീവമാഹേദം രാമോ വാനരപുംഗവം .. 39..

ഭ്രാതുർജ്യേഷ്ഠസ്യ പുത്രേണ യദുക്തം സാമ്പരായികം .
കുരു സർവം യഥാന്യായം സംസ്കാരാദി മമാജ്ഞയാ .. 40..

തഥേതി ബലിഭിർമുഖ്യൈർവാനരൈഃ പരിണീയ തം .
വാലിനം പുഷ്പകേ ക്ഷിപ്ത്വാ സർവരാജോപചാരകൈഃ .. 41..

ഭേരീദുന്ദുഭിനിർഘോഷൈർബ്രാഹ്മണൈർമന്ത്രിഭിഃ സഹ .
യൂഥപൈർവാനരൈഃ പൗരൈസ്താരയാ ചാംഗദേന ച .. 42..

ഗത്വാ ചകാര തത്സർവം യഥാശാസ്ത്രം പ്രയത്നതഃ .
സ്നാത്വാ ജഗാമ രാമസ്യ സമീപം മന്ത്രിഭിഃ സഹ .. 43..

നത്വാ രാമസ്യ ചരണൗ സുഗ്രീവഃ പ്രാഹ ഹൃഷ്ടധീഃ .
രാജ്യം പ്രശാധി രാജേന്ദ്ര വാനരാണാം സമൃദ്ധിമത് .. 44..

ദാസോഽഹം തേ പാദപദ്മം സേവേ ലക്ഷ്മണവച്ചിരം .
ഇത്യുക്തോ രാഘവഃ പ്രാഹ സുഗ്രീവം സസ്മിതം വചഃ .. 45..

ത്വമേവാഹം ന സന്ദേഹഃ ശീഘ്രം ഗച്ഛ മമാജ്ഞയാ .
പുരരാജ്യാധിപത്യേ ത്വം സ്വാത്മാനമഭിഷേചയ .. 46..

നഗരം ന പ്രവേക്ഷ്യാമി ചതുർദശ സമാഃ സഖേ .
ആഗമിഷ്യതി മേ ഭ്രാതാ ലക്ഷ്മണഃ പത്തനം തവ .. 47..

അംഗദം യൗവരാജ്യേ ത്വമഭിഷേചയ സാദരം .
അഹം സമീപേ ശിഖരേ പർവതസ്യ സഹാനുജഃ .. 48..

വത്സ്യാമി വർഷദിവസാംസ്തതസ്ത്വം യത്നവാൻ ഭവ .
കിഞ്ചിത്കാലം പുരേ സ്ഥിത്വാ സീതായാഃ പരിമാർഗണേ .. 49..

സാഷ്ടാംഗം പ്രണിപത്യാഹ സുഗ്രീവോ രാമപാദയോഃ .
യദാജ്ഞാപയസേ ദേവ തത്തഥൈവ കരോമ്യഹം .. 50..

അനുജ്ഞാതശ്ച രാമേണ സുഗ്രീവസ്തു സലക്ഷ്മണഃ .
ഗത്വാ പുരം തഥാ ചക്രേ യഥാ രാമേണ ചോദിതഃ .. 51..

സുഗ്രിവേണ യഥാന്യായം പൂജിതോ ലക്ഷ്മണസ്തദാ .
ആഗത്യ രാഘവം ശീഘ്രം പ്രണിപത്യോപതസ്ഥിവാൻ .. 52..

തതോ രാമോ ജഗാമാശു ലക്ഷ്മണേന സമന്വിതഃ .
പ്രവർഷണഗിരേരൂർധ്വം ശിഖരം ഭൂരിവിസ്തരം .. 53..

തത്രൈകം ഗഹ്വരം ദൃഷ്ട്വാ സ്ഫാടികം ദീപ്തിമച്ഛുഭം .
വർഷവാതാതപസഹം ഫലമൂലസമീപഗം .
വാസായ രോചയാമാസ തത്ര രാമഃ സലക്ഷ്മണഃ .. 54..

ദിവ്യമൂലഫലപുഷ്പസംയുതേ മൗക്തികോപമജലൗഘപല്വലേ .
ചിത്രവർണമൃഗപക്ഷിശോഭിതേ പർവതേ രഘുകുലോത്തമോഽവസത് .. 55..

ഇതി ശ്രീമദധ്യാത്മരാമായണേ ഉമാമഹേശ്വരസംവാദേ കിഷ്കിന്ധാകാണ്ഡേ തൃതീയഃ സർഗഃ .. 3..